

Prof. zw. dr hab. Zbigniew Czachór

Zakład Badań nad Integracją Europejską

Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Poznań

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Piotra Womeli pt. *Wspieranie demokracji i lobbying polityczny. Działalność Fundacji Konrada Adenauera w Polsce* napisanej pod kierunkiem naukowym prof. UKSW dr hab. Klaus Ziemera w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Wydziału Społeczno-Ekonomicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Zagadnienia wstępne

1. Rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką promotora albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego, powinna zgodnie z polskim prawem stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o oryginalne dokonanie badawcze oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.
2. Efektem oryginalnej aktywności naukowej ocenianego tu mgr Piotra Womeli jest rozprawa doktorska pt. *Wspieranie demokracji i lobbying polityczny*.

Działalność Fundacji Konrada Adenauera w Polsce, co potwierdza pogłębiające się zainteresowania Doktoranta problematyką wspierania demokracji i lobbingu politycznego, wpisujące się w zakres dyscypliny nauki o polityce i administracji.

3. Podejmując się generalnej oceny rozprawy doktorskiej i samego Kandydata do stopnia naukowego należy podkreślić, że do najważniejszych jego obszarów zainteresowań badawczych i studyjnych (teoretycznych i empirycznych – jak sama podkreśla) /należą:

- system demokracji oraz zmienna dynamika rozwoju demokratycznego w państwie, w ujęciu funkcjonalnym/ nowych obszarów funkcjonalnych – co zasługuje na szczególne uznanie;
- instytucjonalny i politologiczny wymiar demokracji;
- współczesne uwarunkowania demokracji na poziomie narodowym i ponadnarodowym;
- perspektywy na przyszłość w obszarze rozwoju procesów demokratyzacji i lobbingu politycznego;
- aktywność Fundacji im. Konrada Adenauera (KAS), na przykładzie Polski.

Z punktu widzenia przyjętego tytułu pracy doktorskiej Doktorant na poziomie *meta* dotknął naukowo takich obszarów badawczych jak:

- zintegrowane podejście w kształtowaniu rozwoju obszarów funkcjonalnych w procesie kształtowania i umacniania demokracji;
- proces kreowania nowych narzędzi oraz instrumentów, które przyczyniają się do zwiększenia skuteczności i efektywności pokonywania deficytu demokracji („deficyt kanałów komunikacji między partiami z Polski i

Niemiec”; „deficyt „młodej” demokracji”; „deficyty wpływające na jakość demokracji w Polsce” – to cytaty z rozprawy).

Z odwołaniem do przygotowanej przez Doktoranta rozprawy doktorskiej jako jego osiągnięcia naukowego można jednoznacznie stwierdzić, że jest On wystarczająco dobrze przygotowany do poddania się pozytywnej ocenie recenzenckiej.

W polskiej literaturze naukowej obejmującej problematykę wspierania demokracji i lobbingu politycznego, a zwłaszcza (demokratycznej) zmiany w systemie politycznym, jak dotychczas widoczny był brak kompleksowych, specjalistycznych, a co najważniejsze pogłębionych opracowań naukowych. Truizmem byłoby stwierdzenie, że podjęcie się takiego zadania badawczego wymagało niemałej erudycji pisarskiej, a także rozległej i uporządkowanej wiedzy.

Pojęcia kluczne

Fundacja polityczna, wspieranie demokracji, lobbing polityczny, edukacja obywatelska, kultura polityczna, zadania publiczne, dialog, instytucje demokratyczne, niemiecka polityka zagraniczna, dyplomacja publiczna.

Konstrukcja formalna i merytoryczna pracy

W recenzowanej rozprawie doktorskiej mamy do czynienia z bardzo interesującym w polskiej literaturze naukowej spojrzeniem na:

- założenia metodologiczne i determinanty badań nad demokracją;
- pluralistyczne zastosowanie paradygmatów teoretycznych do badania mechanizmów demokracji;

- mechanizmy demokratycznego sprawowania władzy;
- system instytucjonalny/system polityczny;
- partycypację demokratyczną;
- podmiotowość demokratyczną.

Praca liczy 317 stron tekstu podzielonego na 5 rozdziałów. Do tego dochodzą: wstęp, zakończenie, bibliografia oraz spisy tabel i rysunków. Konstrukcja formalna pracy opiera się na kilku tytułach/zagadnieniach badawczych, które ułożone są logicznie i wynikają z siebie nawzajem. Dotyczą one:

- podstaw teorii demokracji;
- podstaw demokracji skonsolidowanej;
- wymiaru instytucjonalnego demokracji;
- komponentów demokracji;
- wielowymiarowości demokracji na przykładzie lobbingu i działalności fundacji politycznych.

Wszystkie te zagadnienia badawcze zostały właściwie/prawidłowo zaprezentowane badawczo w treści rozdziałów dotyczących: - fundacji politycznych w Niemczech; - wspierania demokracji w niemieckiej polityce zagranicznej; - lobbingu w procesie wspierania demokracji; - zagranicznej działalności fundacji politycznych.

Temat pracy jest właściwie sformułowany i odpowiada treści dysertacji. Uzasadnienie pojęciowe i teoretyczne treści tytułu i samej pracy w stopniu wystarczającym spełnia oczekiwania recenzenta.

Standardy i przestrzenie analizy

Wszystko co powyżej oceniono/napisano udowadnia dostateczny zakres zainteresowań badawczych Doktoranta w zakresie problematyki fundacji

politycznych głównie w aspekcie instytucjonalnego (w nawiązaniu do neoinstytucjonalizmu i konstruktywizmu społecznego) wymiaru demokracji w systemie politycznym, tak istotnego dla osiągnięcia funkcjonalnych celów Fundacji Konrada Adenauera. Wynika to z Jego wykształcenia i przygotowania merytorycznego oraz naukowego (tu dominują takie cechy jak inspiracja i dociekliwość).

Należy zgodzić się z założeniem i pytaniem badawczym Doktoranta, iż poddana recenzji dysertacji zawiera w sobie interesującą weryfikację hipotez (nie tez – s. 16-18 pracy)¹, która opiera się na analizie realizowanych przez niemiecką fundację polityczną projektów oraz na całościowej kwerendzie zasobów archiwalnych ich dotyczących. Jest to z pewnością podejście nowatorskie, nieistniejące wcześniej w badaniach.

Recenzent potwierdza także, że oryginalne jest osadzenie tej rozprawy naukowej w procesie badania systemu niemieckiego (a przez to zewnętrznego) wspierania demokracji w Polsce, dokonanego poprzez pogłębioną kontekstualizację procesu badawczego (kontekst historyczny, instytucjonalny, międzynarodowy i regionalny, ideologiczny oraz programowy) łączącą wspieranie demokracji z lobbingiem. W związku z tym za uzasadnioną badawczo należy uznać identyfikację rozwiązań implementacyjnych w tym zakresie, przy udziale Fundacji Konrada Adenauera w Polsce. Za tym poszły właściwie sfalsyfikowane hipotezy badawcze dotyczące efektywności zewnętrznego wspierania demokracji i lobbingu na przykładzie KAS w Polsce, które brzmią (dość banalnie):

- Fundacja Konrada Adenauera w Polsce wspierała i wspiera nadal demokrację, będąc specyficznym aktorem niemieckiej polityki zagranicznej;

---

¹ Pojęcie „hipoteza” pojawia się w rozprawie tylko raz – s.22.

- wspieranie demokracji podejmowane przez KAS jest kategorią zawierającą w sobie lobbying ujmowany jako instrument/środek służący do wdrożenia i umocnienia demokracji.

Dla zweryfikowania powyższych hipotez Autor postawił uzasadnione badawczo pytania: - jak w kategorię zewnętrznego wspierania demokracji i lobbyngu wpisuje się działalność KAS w Polsce?; - na czym polega związek między KAS i niemieckim rządem?; - jakie interesy wyrażają się w działalności KAS?; - jakie działania KAS można uznać za lobbying polityczny i czemu one służą?

Metodologia

Mgr Piotr Womela podejmując niełatwy dla niego trud uzasadnienia metodologicznego swej rozprawy powołał się na:

- konceptualizację opartą o wnikliwe założenia (hipotezy badawcze);
- interpretację analityczną zebranego materiału badawczego – poprzez wyróżnienie kilku pól analitycznych/badawczych;
- przygotowanie procesu badawczego obejmującego osiągnięcie celów szczegółowych;
- proces poznawczy jak i doświadczenie naukowe.

Doktorant słusznie badawczo wprowadził do pracy oryginalne uzasadnienie metodologiczne odnoszące się do analizowanego problemu. Szczególnie przy wykorzystaniu metody: studium przypadku. Jeżeli chodzi o inne metody badawcze to w swej rozprawie odwołał się też do analizy komparatystycznej oraz metody systemowej. Zaletą podejścia systemowego jest także to, że dzięki niemu otrzymujemy szansę odpowiedzi dlaczego tak, a nie inaczej funkcjonuje system

badawczy poszczególne jego elementy (uczestnicy-podmioty, interakcje, role, wartości), które przesądzają o jego charakterze. Co o tym decyduje, dlaczego np. pewne typy rozwiązań instytucjonalno-politycznych powtarzają się czy pojawiają nowe, jakie są możliwości przyszłych zachowań wewnątrz systemu i dlaczego zmiany na poziomie jego elementów nie zawsze są nośnikami zmian zasadniczych dla istnienia danego systemu. Dzięki zastosowaniu analizy systemowej możliwe jest porównywanie zmienności procesu wspierania demokracji w niemieckiej polityce zagranicznej, w różnych jej obszarach i czasie, co pozwala na formułowanie wniosków posiadających walor uniwersalności, a dotyczących jego przyszłej ewolucji – także w Polsce. W efekcie w tym szczególnym doktoracie wyraźnie nie widać co jest istotą analizy systemowej (?): generalizacji wpływu i wzajemnych interakcji systemu niemieckiej polityki zagranicznej z podsystemem demokracji (systemem politycznym) w Polsce. Chodzi tu o konwersje systemowe i sprzężenia zwrotne (*feed-back*). Pozostaje zatem generalne pytanie czy Kandydat do stopnia doktora podołał temu wyzwaniu w merytorycznej części rozprawy (zastosowanie analizy systemowej w procesie badawczym)? To z pewnością okaże się w trakcie obrony.

Ocena zawartości merytorycznej pracy doktorskiej

Z punktu widzenia oceny zawartości merytorycznej pracy doktorskiej postawione hipotezy badawcze prowadzą do wniosku, że Autor konsekwentnie i logicznie przeprowadza dowody mające na celu wykazanie, że:

- tylko pluralistyczne i kompleksowe badanie czynników warunkujących demokrację pozwala na rozróżnienie lobbingu od wspierania demokracji;
- demokracja skonsolidowana („Wspieranie demokracji w państwach znajdujących się w tranzytacji ma prowadzić do trwałego zainstalowania

reżimu demokratycznego, czyli demokracji skonsolidowanej” – s. 71)

podlega procesowi zmiany adaptacyjnej;

- nowoczesność i ponowoczesność zderzają się w trakcie implementacji z zewnątrz standardów demokratycznych;
- ocena demokracji i procesu jej wspierania zależy od przyjętej perspektywy: albo *top-down* albo *bottom up*;
- lobbying to głównie doradztwo i konsultacje.

Tu na szczególną uwagę zasługuje fragment rozprawy (s.104), która brzmi:

„Teoria sieci, wzajemnych powiązań i oddziaływań aktorów państwowych i niepaństwowych służyć będzie Guntherowi Hellmannowi czy Volkerowi Rittbergerowi do wyjaśnienia niemieckiej polityki zagranicznej, gdzie współpracują lub konkurują ze sobą różni interesariusze próbujący wpłynąć na kierunek tworzenia polityki – *policy making* – lub jej implementację. W tej perspektywie państwo, formułując politykę zagraniczną, uwzględnia interesy grup lobbingsowych oraz musi się liczyć z ich zdaniem przy jej wdrażaniu (np. przy ratyfikacji umów międzynarodowych). Warto przypomnieć o roli fundacji politycznych z jednej strony w kształtowaniu polityki zagranicznej Niemiec (np. poprzez doradztwo), a z drugiej w jej wykonywaniu. Fundacje jednocześnie funkcjonują w sieciach międzynarodowych oraz uczestniczą w sieciach wewnętrznych w państwach je przyjmujących. Konkurować muszą z innymi aktorami o uwagę władz i zainteresowanie opinii publicznej w Niemczech oraz za granicą”. Ten fragment rozprawy wymaga szczególnego zastanowienia się.

Pola badawcze i atuty naukowe dysertacji

Recenzowana praca doktorska zawiera wiele interesujących poznawczo zagadnień badawczych takich jak:

- modele normatywne, funkcjonalne i aksjologiczne demokracji z ich przeniesieniem na aktywność KAS w Polsce;
- katalog demokratycznych kompetencji państwa do wewnątrz i na zewnątrz;
- proces odwzorowania demokracji (standardów demokratycznych) z jednego kraju w drugim;
- proces konstruowania instytucji lobbingowych w procesie wspierania demokracji;
- pluralizm wartości, poglądów i instytucji w przestrzeni narodowej i międzynarodowej (zagranicznej);
- konsekwencje zarządzania/rządzenia wielopoziomowym systemem politycznym;
- autorskie odniesienia do teorii sieci, wzajemnych powiązań i oddziaływań aktorów państwowych i niepaństwowych; teorii grup interesu; - teorii demokracji; teorii stosunków międzynarodowych.

Na szczególną uwagę zasługuje tu podział zastosowany przez Autora, a dotyczący demokratycznego zaangażowania Niemiec w Polsce (reprezentacja i partycypacja) związany z: - wspieraniem transformacji ustrojowej; - budowaniem społeczeństwa obywatelskiego; - polsko-niemieckim pojednaniem; - członkostwem w Unii Europejskiej (aspekt demokratyczny); - zapewnieniem skuteczności decyzji politycznych na poziomie krajowym; - demokratyczną koordynacją polityki partyjnej w kontekście politycznego procesu decyzyjnego; - rolą władz i państwa w systemie politycznym. Zabrakło tu jednak pogłębionych rozważań krytycznych dotyczących zróżnicowanego (w Niemczech i w Polsce) podejścia do interesów, wartości i dobra wspólnego, które ujawniały się w trakcie projektów KAS w Polsce.

Atutem badawczym recenzowanej pracy jest wykazanie, że zwiększanie zaangażowania Fundacji Konrada Adenauera w Polsce sprowadziło się do:

- wielowymiarowej recepcji niemieckiej polityki zagranicznej w Polsce;
- poszukiwania wspólnoty interesów, ale także eksponowania różnic w stanowiskach;
- pytania o strategiczne partnerstwo i pragmatyczną współpracę (?);
- efektów lub ich braku w zakresie wspierania demokracji oraz wspierania transformacji ustrojowej i reform gospodarczych;
- uczestnictwa lub jego braku w procesie europeizacji i pogłębianiu integracji europejskiej;
- wspierania społeczeństwa obywatelskiego;
- udziału w dialogu polsko-niemieckim.

Aktywność doktorska mgr Piotra Womeli została przeprowadzona z wykorzystaniem dostatecznie bogatej bibliografii, w tym dokumentów, projektów, monografii i artykułów naukowych. Źródła te dla całości pracy, założenia badawczego i zastosowanej analizy okazały się ważne, a szczególnie dla szczegółowego poznawczego spojrzenia na wspieranie demokracji i lobbing polityczny na przykładzie działalności Fundacji Konrada Adenauera w Polsce

Naukowe znaczenie podjętego zagadnienia badawczego

Podjęty przez Autora temat jest ważny ze względu na:

- udaną (ale trudną) próbę powiązania demokracji z czynnikami i podmiotami zewnętrznymi wpływającymi na system polityczny/system partyjny/społeczeństwo obywatelskie;
- ukazanie potencjału demokracji niemieckiej w zakresie kształtowania systemu wpływu na inne państwa/systemy polityczne;
- słuszny zamiar Autora co do precyzyjnego przedstawienia miejsca i roli instytucji takich jak KAS w Polsce;
- potrzebę zaprezentowania demokracji w kontekście lobbingu i doradztwa politycznego.

Poza tym należy uznać, że naukowe znaczenie podjętego zagadnienia badawczego potwierdza się w poglądach Autora recenzowanej pracy, odnoszących się do wielopoziomowej, wielowarstwowej i wieloprzestrzennej architektury wspierania demokracji w niemieckiej polityce zagranicznej. Zasadnie przyjmuje on, że wspieranie demokracji to nie to samo co lobbing. Tym bardziej, że tzw. wspieranie demokracji i lobbing poprzez koncentrację na pluralistycznych zbiorach, a nawet sieciach i multisferycznych układach oraz podmiotowych i przedmiotowych powiązaniach może przynosić jednocześnie pozytywne jak i negatywne rezultaty.

Doktorant dostatecznie definiuje i rozwija naukowo kwestię umiejscowienia fundacji politycznych w systemie demokracji. Z uwagi na powyższe Recenzent uznaje zaproponowane hipotezy badawcze za godne naukowej uwagi i docenia ich wkład w rozwój tej problematyki naukowej. Doktorant właściwie połączył pluralistyczne ujęcie prowadzonych badań z ekspozycją zmiany w procesie modelowania demokracji w Polsce i w Niemczech. Do tego doszło też elastyczne poruszanie się pomiędzy perspektywą teoretyczną a empiryczną, a tym samym zestawianie nauki z praktyką polityczną.

Na podkreślenie zasługuje też konsekwencja badawcza Doktoranta w procesie dociekań i weryfikacji postawionych założeń. Narracja prowadzonego wywodu jest skupiona i precyzyjna, głównie ze względu na dociekliwość prezentowanych i analizowanych ujęć i procesów wpływu/oddziaływania.

Podsumowując należy uznać, że mgr Piotr Womela w swej pracy doktorskiej zasadnie uznaje, że przyjęte przez niego przesłanki i dowody, potwierdzone empirycznie (w decyzjach/polityce państw i KAS) udowadniają, że demokratyzacja w kontekście osiągnięcia celów polityki zagranicznej jest jednym z ważniejszych wyzwań dla przyszłości współpracy polsko-niemieckiej. Są też doskonałą egzemplifikacją tego, że:

- obecnie mamy do czynienia z kryzysem demokracji;
- mamy dziś do czynienia z siecią skomplikowanych uwarunkowań procesu zaangażowania obywateli na rzecz państwa i społeczeństwa na ściśle ze sobą powiązanych i przeplatających się sieciowo poziomach;
- intensywne badanie polityki zagranicznej Niemiec umożliwia zrozumienie szerszych procesów politycznych, które wpływają na obecność KAS w życiu demokratycznym obywateli w Polsce;
- diagnoza czynników warunkujących funkcjonalne przemiany celów Niemiec może być pomocna przy wspieraniu w przyszłości rozwiązań służących wypracowaniu nowego modelu współpracy polsko-niemieckiej.

W konsekwencji Doktorantowi udało się merytorycznie zapanować nad złożoną materią zarówno politycznych jak i instytucjonalnych aspektów badanego problemu.

Ocena

Problematyka badawcza Doktoranta obejmuje szerokie spectrum problemów, zagadnień i kwestii szczegółowych, związanych z nauką o demokracji. Znaczna część (choć nie cała) Jego rozprawy jest potwierdzeniem dostatecznego poziomu wiedzy i wskazuje na konsekwentny, prawidłowy rozwój naukowy oraz umiejętność stałego doskonalenia warsztatu naukowego. Lektura tej pracy wiedzie do wniosku, iż Doktorant posiadał dostateczną umiejętność dostrzegania, doboru i precyzowania problemów oraz zagadnień badawczych i udanego określania granic pól badawczych. Rozprawa ma zaplanowaną konstrukcję wywodów, sprzyjającą prawidłowemu formułowaniu ustaleń, ocen i wniosków końcowych. Widoczną jej zaletą jest czytelny tok rozumowania, analityczne i krytyczne podejście do badanych problemów oraz trafność ocen i obiektywizm w procesie wnioskowania, co sprawiło, że większość z nich cechują znaczące wartości poznawcze. W sumie dostarczają one obszernego zasobu wiedzy wzbogacającego dotychczasowe ustalenia na gruncie politologii. Zawierają nie tylko zebraną i w znacznym stopniu utrwaloną już wiedzę, ale także twórcze komentarze i opinie.

Uwagi krytyczne

Mimo pozytywnej oceny generalnej w pracy nie brakuje elementów, które nazwać można krytycznymi. Dlatego też Recenzent uznaje, że tak skonstruowana metodologicznie i merytorycznie praca doktorska niesie za sobą określone naukowe korzyści, ale też problemy i wątpliwości, na które należy zwrócić szczególną uwagę:

- uzasadnienie paradygmatyczne zastosowane w pracy nie jest precyzyjnie zaprezentowane, wyjaśnione i w pełni zastosowane w jej treści;
- przekazana do oceny praca prowadzi do wniosku, iż Autor generalnie nie zawsze stosuje się w niej do reguł badań naukowych. Dotyczy to przede

wszystkim metodologii badań. Opis/deskrypcja to jeszcze nie badanie naukowe;

- nie zawsze wywód naukowy jest klarowny i strukturalnie precyzyjny. Nie zawsze wyjaśniane są podstawowe pojęcia i kategorie naukowe;
- brakuje krytycznych odniesień do ideowych i praktycznych aspektów procesu wspierania demokracji w niemieckiej polityce zagranicznej;
- brak pogłębionych rozważań naukowych na temat pojęcia/kategorii naukowej „studium przypadku”;
- banalność i oczywistość niektórych stwierdzeń i wniosków;
- brak wyraźnego odniesienia do sytuacji przed i po 2015 r.

Pytania do Doktoranta

Lektura rozprawy prowadzi do pewnego niedosytu poznawczego ze strony Recenzenta, która sprowadza się do potrzeby zadania autorowi pracy następujących pytań:

- Jaka jest różnica między edukacją demokratyczną i obywatelską a lobbieniem politycznym i artykulacją niemieckich interesów rządu lub partii?;
- Co w istocie w przypadku Fundacji Konrada Adenauera oznacza niezależność od partii i rządu? (na przykładach empirycznych);
- Dlaczego aktywność Fundacji Konrada Adenauera nie może być zakwalifikowana jako mieszanie się do spraw wewnętrznych państw obcych?;

- Czy aktywność KAS w zakresie budowania instytucji demokratycznych w Polsce można nazwać sukcesem?;
- Jak należy badać mierzalne konsekwencje aktywności KAS w Polsce w zakresie wspierania demokracji i lobbingu politycznego?

Konkluzje

Na podkreślenie zasługuje dyscyplina badawcza Autora w procesie dociekań i wyciągania wniosków. Prowadzony wywód jest co do zasady skupiony i precyzyjny. Tym samym narracja badawcza pracy doktorskiej w ostatecznej ocenie odpowiada wymogom formalnym badań naukowych. Sprzyja generalnie rzecz ujmując czytelności falsyfikacji hipotez i potwierdza logikę ich weryfikacji i zastosowanej analizy.

Problemem a zarazem celem badawczym recenzowanej rozprawy doktorskiej w ujęciu generalnym jest bez wątpienia próba wykazania determinant - głównie natury poznawczej dotyczącej wspierania demokracji i lobbingu politycznego na przykładzie działalności Fundacji Konrada Adenauera w Polsce. Postawione w pracy pytania badawcze wydają się być uzasadnione. Autor z powodzeniem, przekonywująco odpowiada na nie w toku prowadzonych przez siebie rozważań.

Realizując dość dobrze przemyślaną koncepcję pracy Autor udanie zrealizował założenia badawcze. Dostatecznie zdefiniował cele badań, przedstawił hipotezy, a następnie podjął próbę przeprowadzenia ich weryfikacji.

Oceniając pozytywnie dorobek naukowy Doktoranta oraz zasługujący na akceptację poziom jego rozprawy doktorskiej należy stwierdzić, iż jest on przygotowany do uzyskania stopnia naukowego doktora. Przekonanie to stanowi podstawę do stwierdzenia, iż rozprawa doktorska mgr Piotra Womeli spełnia

ustawowe wymogi stawiane rozprawom doktorskim i stanowi podstawę mego wniosku o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Poznań, 20 sierpnia 2023 r.

prof. zw. dr hab. Zbigniew Czachór